

LECTIO XVIII: Ο ΗΡΑΚΛΗΣ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Hercules boves Geryōnis ex Hispaniā in eum locum adduxisse dicitur, ubi postea Rōmulus urbem Rōmam condidit. Prope Tiberim fluvium Hercules boves refecisse fertur et ipse de viā fessus ibi dormivisse. Tum Cacus pastor, fretus viribus, boves quosdam in speluncam caudis traxit aversos. Ubi Hercules, e somno excitātus, gregem aspexit et partem abesse sensit, pergīt ad proximam speluncam; sed postquam boum vestigia foras versa vidit, confūsus gregem ex loco infesto amovēre coepit. Sed bovum mugītus ex speluncā audītus Herculem convertit. Tum Cacus, vi prohibēre eum conātus, Herculis clavā interficitur.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XVIII

Λέγεται ότι ο Ηρακλής οδήγησε τα βόδια του Γηρυόνη από την Ισπανία σε αυτόν τον τόπο, όπου αργότερα ο Ρωμύλος έχτισε τη Ρώμη (την πόλη Ρώμη). Λέγεται (αναφέρεται) ότι ο Ηρακλής ξεκούρασε τα βόδια κοντά στον Τίβερη ποταμό και ότι ο ίδιος κοιμήθηκε εκεί κουρασμένος από το δρόμο. Τότε ο βοσκός Κάκος, έχοντας εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του, έσυρε από τις ουρές σε μια σπηλιά μερικά βόδια γυρισμένα ανάποδα. Όταν ο Ηρακλής, αφού ξύπνησε (ή σηκώθηκε από τον ύπνο), είδε το κοπάδι και κατάλαβε ότι έλειπε ένα μέρος, κατευθύνθηκε στη σπηλιά που ήταν πολύ κοντά του· αλλά όταν είδε τις πατημασιές των βοδιών στραμμένες προς τα έξω (ή ότι οι πατημασιές των βοδιών ήταν στραμμένες προς τα έξω), μπερδεμένος (ή επειδή βρέθηκε σε αμηχανία) άρχισε να απομακρύνει το κοπάδι από κείνο τον εχθρικό τόπο. Αλλά το μουγκρητό των βοδιών που ακούστηκε από τη σπηλιά έκανε τον Ηρακλή να γυρίσει προς τα πίσω. Τότε ο Κάκος, αφού προσπάθησε να τον εμποδίσει με τη βία, σκοτώθηκε από το ρόπαλο του Ηρακλή (Τότε ο Κάκος προσπάθησε να τον εμποδίσει με τη βία, αλλά ο Ηρακλής τον σκότωσε με το ρόπαλό του).

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XVIII

1. Κλίση των κυρίων ονομάτων Hercules και Geryon και των ανώμαλων bos και vis

Ον.	Hercules	Geryon (-nes)
Γεν.	Herculis (-i)	Geryonis (-nae)
Δοτ.	Herculi	Geryoni (-nae)
Αιτ.	Herculem (-en)	Geryonem (-nen)
Κλ.	Hercules, Hercule (Hercle)	Geryon (-ne)
Αφ.	Hercule	Geryone

Ον.	bos	boves	vis	vires
Γεν.	bovis	boum (bovum)	---	virium
Δοτ.	bovi	bubus (bobus)	---	viribus
Αιτ.	bovem	boves	vim	vires/is
Κλ.	bos	boves	---	vires
Αφ.	bove	bubus (bobus)	vi	viribus

2. Τα ουσιαστικά **Tiberis**, **vis**, **turris** και **Neapolis** σχηματίζουν την αιτιατική ενικού σε -im και την αφαιρετική ενικού σε -i.
3. Το ρήμα **do-dedi-datum-dare** ανήκει στην α΄ συζυγία. Όμως τα σύνθετά του με μονοσύλλαβες προθέσεις (τέτοια είναι **όλα** όσα συναντώνται στα κείμενα) ακολουθούν την γ΄ συζυγία. π.χ condo-condidi-conditum-condere.
4. **abesse**: **absum** και **praesum** είναι τα μόνα σύνθετα του sum που έχουν μετοχή ενεστώτα **absens** και **praesens** αντίστοιχα.
5. **coepit**: Το ρήμα **coepi-coepisse** είναι παρακείμενος χωρίς ενεστώτα. Σχηματίζει κανονικά σύμφωνα με την γ΄ συζυγία όλους τους τύπους παρακειμένου, υπερσυντελικού και συντελεσμένου μέλλοντα. Διαθέτει όμως επιπλέον μετοχή και απαρέμφατο ενεργητικού μέλλοντα (**coepturus-a-um** και **coepturum-am-um,os-as-a esse**) και μετοχή παθητικού παρακειμένου (**coeptus-a-um**).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Hercules: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Hercules-is/-i**, αρσενικό γ' κλίσης (= ο Ηρακλής). Για την κλίση του δεξ τις επισημάνσεις.

boves: αιτιατική πληθυντικού του ανώμαλου ουσιαστικού **bos-bovis** αρσενικό γ' κλίσης (= βόδι). Για την κλίση του δεξ τις επισημάνσεις.

Geryonis: γενική ενικού του ουσιαστικού **Geryon-onis**, αρσενικό, γ' κλίσης (ή Geryones-ae, α' κλίσης) (= ο Γηρυόνης). Για την κλίση του δεξ τις επισημάνσεις.

ex ή e: πρόθεση +(κυρίως) αφαιρετική (= από).

Hispania: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **Hispania-ae**, θηλυκό α' κλίσης (= η Ισπανία). Αν και κύριο όνομα γεωγραφικής περιοχής, σχηματίζει πληθυντικούς τύπους, για να δηλωθούν στο σύνολό τους οι περιοχές της Ισπανίας, ως ρωμαϊκή επαρχία.

in: πρόθεση + αιτιατική [εδώ] (= σε).

eum: αιτιατική ενικού αρσενικού γένους της δεικτικής-επαναληπτικής αντωνυμίας **is,ea,id** (= αυτός-ή-ό).

locum: αιτιατική ενικού του ετερογενούς ουσιαστικού **locus-i**, αρσενικό β' κλίσης (= τόπος). Στον πληθυντικό το ουσιαστικό είναι ουδέτερο (**loca-locorum**) [ή αρσενικό (**loci-locorum**) όταν έχει τη σημασία «χωρία βιβλίου» ετερογενές].

adduxisse: απαρέμφατο ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος γ' συζυγίας **adduco, adduxi, adductum, adducere**,³ (= οδηγώ προς).

dicitur: γ' ενικό οριστικής παθητικού ενεστώτα του ρήματος γ' συζυγίας **dico, dixi, dictum, dicere**, 3 (= λέγω). Το β' ενικό της προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα είναι **dic**.

ubi: αναφορικό τοπικό επίρρημα (= όπου).

postea: χρονικό επίρρημα (= ύστερα, έπειτα).

Romulus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Romulus-i**, αρσενικό β' κλίσης (= ο Ρωμύλος).

urbem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **urbs-urbis** (γενική πληθ: **urbium**), θηλυκό γ' κλίσης (= πόλη).

Romam: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Roma-ae**, θηλυκό α΄ κλίσης (= η Ρώμη).

condidit: γ΄ ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος γ΄ συζυγίας **condo**, **condidi**, **conditum**, **condēre**,³ (= κτίζω). Δες τις επισημάνσεις.

prope: πρόθεση + αιτιατική (= κοντά σε).

Tiberim: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Tiberis-is**, αρσενικό γ΄ κλίσης (= ο Τίβερης). Αιτιατική ενικού: **Tiberim**, Αφαιρετική ενικού: **Tiberi** (όπως και τα **vis**, **turris**, **Neapolis**). Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.

fluvium: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **fluvius-ii/-i**, αρσενικό β΄ κλίσης (= ποτάμι).

Hercules: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Hercules-is/-i**, αρσενικό γ΄ κλίσης (δες παραπάνω).

boves: αιτιατική πληθυντικού του ανώμαλου ουσιαστικού **bos-bovis** αρσενικό γ΄ κλίσης (δες παραπάνω).

refecisse: απαρέμφατο ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος γ΄ συζυγίας **reficio**, **refeci**, **refectum**, **reficēre**,³ (= ξεκουράζω, αναψύχω). Ανήκει στα 15 ρήματα της 3^{ης} συζυγίας σε **-io**.

fertur: γ΄ ενικό οριστικής παθητικού ενεστώτα του ανώμαλου ρήματος **fero**, **tuli**, **latum**, **ferre** (= φέρω, αναφέρω). **fertur** + ειδικό απαρέμφατο = **dicitur**, λέγεται ότι. Για τη σύνταξη του ειδικού απαρεμφάτου δες την ενότητα του συντακτικού. Το β΄ ενικό της προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα είναι **fer**.

et: παρτακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος (= και).

ipse: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους της δεικτικής-οριστικής αντωνυμίας **ipse**, **ipsa**, **ipsum** (= ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο).

de: πρόθεση + (κυρίως) αφαιρετική (= για, από).

via: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **via-ae**, θηλυκό α΄ κλίσης (= δρόμος). **de via** = από το δρόμο.

fessus: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους του επιθέτου **fessus-a-um**, β΄ κλίσης (= κουρασμένος). Δεν έχει παραθετικά. [Στην πραγματικότητα πρόκειται για μετοχή παθητικού παρακειμένου που λειτουργεί ως επίθετο].

ibi: τοπικό επίρρημα (= εκεί).

dormivisse: απαρέμφατο ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος δ' συζυγίας **dormio, dormivi, dormitum, dormire**, 4 (= κοιμάμαι).

tum: χρονικό επίρρημα (= τότε).

Cacus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Cacus-i**, αρσενικό Β' κλίσης (= ο Κάκος). Ως κύριο όνομα κατά κανόνα δεν διαθέτει πληθυντικό αριθμό.

pastor: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **pastor-oris**, αρσενικό γ' κλίσης (= βοσκός).

fretus: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους του επιθέτου **fretus-a-um**, Β' κλίσης, τριγενές και τρικατάληκτο (+ [οργανική] αφαιρετική = αυτός που έχει πεποίθηση, εμπιστοσύνη). Δεν έχει παραθετικά.

viribus: αφαιρετική πληθυντικού του ανώμαλου ουσιαστικού **vis**, θηλυκό γ' κλίσης (= δύναμη). Για την κλίση του δεξ τις επισημάνσεις.

boves: αιτιατική πληθυντικού του ανώμαλου ουσιαστικού **bos-bovis** αρσενικό γ' κλίσης (δες παραπάνω).

quosdam: αιτιατική πληθυντικού αρσενικού γένους της επιθετικής αόριστης αντωνυμίας **quidam, quaedam, quoddam** (= κάποιος-α-ο). Η αντίστοιχη ουσιαστική αντωνυμία είναι **quidam, quaedam, quiddam**.

speluncam: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **spelunca-ae**, θηλυκό α' κλίσης (= σπηλιά).

caudis: αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού **cauda-ae**, θηλυκό α' κλίσης (= ουρά).

traxit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος γ' συζυγίας **traho, traxi, tractum, trahēre**, 3 (= τραβώ).

aversos: αιτιατική πληθυντικού αρσενικού γένους της μετοχής παθητικού παρακειμένου **aversus-a-um** (= γυρισμένος ανάποδα) του ρήματος γ' συζυγίας **averto, averti, aversum, avertēre**, 3 (= στρέφω, μετακινώ).

ubi: χρονικός σύνδεσμος (= όταν, μόλις).

Hercules: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Hercules-is/-i**, αρσενικό γ' κλίσης (δες παραπάνω).

somno: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **somnus-i**, αρσενικό Β' κλίσης (= ύπνος).

excitatus: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους της μετοχής παθητικού παρακειμένου **excitatus-a-um** του ρήματος α' συζυγίας **excito, excitavi, excitatum, excitāre**, 1 (= ξυπνώ, σηκώνω).

gregem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **grex-gregis**, αρσενικό γ' κλίσης (= κοπάδι).

aspexit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος γ' συζυγίας **aspicio, aspexi, aspectum, aspicere**, 3 (= βλέπω, κοιτάζω). Ανήκει στα 15 ρήματα της 3^{ης} συζυγίας σε **-io**.

partem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **pars-partis**, θηλυκό γ' κλίσης (= μέρος). Στον πληθυντικό **partes-partium** = πολιτική παράταξη (ετερόσημο).

abesse: απαρέμφατο ενεστώτα του βοηθητικού ρήματος **absum, afui, abesse** (= απουσιάζω, λείπω). Δες τις επισημάνσεις.

sensit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος δ' συζυγίας **sentio, sensi, sensum, sentire**, 4 (= καταλαβαίνω).

pergit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος γ' συζυγίας **pergo, perrexi, perrectum, pergere**, 3 (= κατευθύνομαι προς).

ad: πρόθεση + αιτιατική (= προς, σε).

proximam: αιτιατική ενικού θηλυκού γένους του επιθέτου υπερθετικού βαθμού **proximus-a-um**, β' κλίσης (= πολύ κοντινός). Το επίθετο δεν έχει θετικό βαθμό· σχηματίζεται από το επίρρημα **prope** (= κοντά). [συγκριτικός βαθμός: **propior-ius**].

speluncam: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **spelunca-ae**, θηλυκό α' κλίσης (= σπηλιά).

sed: παρατακτικός, αντιθετικός σύνδεσμος (= αλλά).

postquam: χρονικός σύνδεσμος (= αφού).

boum: γενική πληθυντικού του ανώμαλου ουσιαστικού **bos-bovis**, αρσενικό γ' κλίσης (δες παραπάνω).

vestigia: αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού **vestigium-ii/-i**, ουδέτερο β' κλίσης (= ίχνος, αποτύπωμα, πατημασιά).

foras: τοπικό επίρρημα (= προς τα έξω).

versa: αιτιατική πληθυντικού ουδετέρου γένους της μετοχής παθητικού παρακειμένου **versus-a-um** (= στραμμένος) του ρήματος γ' συζυγίας **verto, verti, versum, vertēre**, 3 (= στρέφω).

vidit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος β' συζυγίας **video, vidi, visum, vidēre**, 2 (= βλέπω).

confusus: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους της μετοχής παθητικού παρακειμένου **confusus-a-um** (= μπερδεμένος, σε αμηχανία) του ρήματος γ' συζυγίας **confundo, confudi, confusum, confundēre**, 3 (= συγχέω).

gregem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **grex-gregis**, αρσενικό γ' κλίσης (= κοπάδι).

loco: αφαιρετική ενικού του ετερογενούς ουσιαστικού **locus-i**, αρσενικό β' κλίσης (= τόπος). Στον πληθυντικό το ουσιαστικό είναι ουδέτερο (**loca-locorum**) [ή αρσενικό (**loci-locorum**) όταν έχει τη σημασία «χωρία Βιβλίου» ετερογενές].

infesto: αφαιρετική ενικού αρσενικού γένους του επιθέτου **infestus-a-um**, β' κλίσης, τριγενές και τρικατάληκτο (= εχθρικός). Συγκριτικός: **infestior-ius**, υπερθετικός: **infestissimus-a-um**.

amovere: απaréμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος β' συζυγίας **amoveo, amovi, amotum, amovēre**, 2 (= απομακρύνω).

coepit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ελλειπτικού ρήματος **coepi-coepisse** (= άρχισα). Δες τις επισημάνσεις.

bonum: γενική πληθυντικού του ανώμαλου ουσιαστικού **bos-bovis**, αρσενικό γ' κλίσης (δες παραπάνω).

mugitus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **mugitus-us**, αρσενικό δ' κλίσης (= μουγκρητό).

spelunca: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **spelunca-ae**, θηλυκό α' κλίσης (= σπηλιά).

auditus: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους της μετοχής παθητικού παρακειμένου **auditus-a-um** του ρήματος δ' συζυγίας **audio, audivi, auditum, audire**, 4 (= ακούω).

Herculem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού **Hercules-is/-i**, αρσενικό γ' κλίσης (= ο Ηρακλής). Για την κλίση του δες τις επισημάνσεις.

convertit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος γ' συζυγίας **converto, converti, conversum, convertēre**, 3 (= γυρίζω [κάποιον] προς τα πίσω).

Cacus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού **Cacus-i**, αρσενικό β' κλίσης (= ο Κάκος).

vi: αφαιρετική ενικού του ανώμαλου ουσιαστικού **vis**, θηλυκό γ' κλίσης (= δύναμη). Για την κλίση του δεξ τις επισημάνσεις.

prohibere: απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος β' συζυγίας **prohibeo, prohibui, prohibitum, prohibēre**, 2 (= εμποδίζω).

eum: αιτιατική ενικού αρσενικού γένους της δεικτικής-επαναληπτικής αντωνυμίας **is,ea,id** (= αυτός-ή-ό).

conatus: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους της μετοχής παρακειμένου **conatus-a-um** του αποθετικού ρήματος α' συζυγίας **conor, conatus sum, conatum, conāri**, 1 (+ απαρέμφατο = προσπαθώ).

Herculis: γενική ενικού του ουσιαστικού **Hercules-is/-i**, αρσενικό γ' κλίσης (= ο Ηρακλής). Για την κλίση του δεξ τις επισημάνσεις.

clava: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού **clava-ae**, θηλυκό α' κλίσης (= ρόπαλο).

interficitur: γ' ενικό οριστικής παθητικού ενεστώτα του ρήματος γ' συζυγίας **interficio, interfeci, interfectum, interficēre**, 3 (= σκοτώνω, φονεύω). Ανήκει στα 15 ρήματα της 3^{ης} συζυγίας σε **-io**.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α΄ κλίση

Hispania-ae, θηλυκό. Αν και αποτελεί κύριο όνομα, σχηματίζει πληθυντικό αριθμό.
Geryones-ae, αρσενικό
Roma-ae, θηλυκό. Ως κύριο όνομα, δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
via-ae, θηλυκό
spelunca-ae, θηλυκό
cauda-ae, θηλυκό
clava-ae, θηλυκό

Β΄ κλίση

locus-i, αρσενικό. Στον πληθυντικό το ουσιαστικό είναι ουδέτερο (loca-locorum) ετερογενές
Romulus-i, αρσενικό. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
fluvius-ii/-i, αρσενικό
Cacus-i, αρσενικό. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
somnus-i, αρσενικό
vestigium-ii/-i ουδέτερο

Γ΄ κλίση

Hercules-is/-i, αρσενικό. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
bos-bovis, αρσενικό
Geryon-onis, αρσενικό. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
urbs-urbis, θηλυκό. Γενική πληθυντικού urbium
Tiberis-is, αρσενικό. Αιτιατική ενικού:Tiberim, Αφαιρετική ενικού Tiberi. Ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει κατά κανόνα πληθυντικό αριθμό.
pastor-oris, αρσενικό

vis, θηλυκό

grex-gregis, αρσενικό

pars-partis, θηλυκό. Στον πληθυντικό partes, partium = πολιτική παράταξη.

Δ΄ κλίση

mugitus-us, αρσενικό

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β΄ κλίση

fessus-a-um Δεν έχει παραθετικά.

fretus-a-um Δεν έχει παραθετικά.

proximus, -a, -um (υπερθετικός βαθμός. Συγκριτικός: propior, -ior, -ius. Δεν έχει θετικό διότι προέρχεται από το επίρρημα prope)

infestus, -a, -um (συγκριτικός: infestior, -ior, -ius, υπερθετικός: infestissimus, -a, -um)

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

is, ea, id (δεικτική-επαναληπτική)

quidam, quaedam, quoddam (αόριστη επιθετική)

ipse, ipsa, ipsum (δεικτική-οριστική)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

excito, excitavi, excitatum, excitāre

conor, conatus sum, conatum, conārī (αποθετικό)

2η Συζυγία

video, vidi, visum, vidēre
amoveo, amovi, amotum, amovēre
prohibeo, prohibui, prohibitum, prohibēre

3η Συζυγία

adduco, adduxi, adductum, adducēre. Β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: adduc
dico, dixi, dictum, dicēre. Β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: dic
condo, condidi, conditum, condēre
reficio, refeci, refectum, reficēre
traho, traxi, tractum, trahēre
averto, averti, aversum, avertēre
aspicio, aspexi, aspectum, aspicēre
pergo, perrexī, perrectum, pergēre
verto, verti, versum, vertēre
confundo, confudi, confusum, confundēre
converto, converti, conversum, convertēre
interficio, interfeci, interfectum, interficēre. Β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: interfice

4η Συζυγία

dormio, dormivi, dormitum, dormire
sentio, sensi, sensum, sentire
audio, audivi, auditum, audire

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

absum, afui, ---, abesse

ΑΝΩΜΑΛΑ - ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

fero, tuli, latum, ferre
coepi, coepisse

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

ubi: αναφορικό τοπικό
postea: χρονικό
ibi: τοπικό
tum: χρονικό
foras: τοπικό

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

ex ή e ([κυρίως] αφαιρετική)
in (+ εδώ αιτιατική)
prope: (+ αιτιατική)
de: ([κυρίως] αφαιρετική)
ad: (+ αιτιατική)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

et (παρτακτικός, συμπλεκτικός)
ubi: (υποτακτικός, χρονικός)
sed: (παρτακτικός, αντιθετικός)
postquam: (υποτακτικός, χρονικός)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Hercules boves Geryōnis ex Hispaniā in eum locum adduxisse dicitur: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

dicitur: ρήμα.

Hercules: υποκείμενο ρήματος.

adduxisse: ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο dicitur.

Hercules: υποκείμενο του απαρεμφάτου adduxisse (ταυτοπροσωπία). Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου δεν επαναλαμβάνεται σε πτώση αιτιατική, επειδή το απαρέμφατο εξαρτάται από προσωπικό παθητικό λεκτικό ρήμα (δες τη σύνταξη του απαρεμφάτου).

boves: αντικείμενο του απαρεμφάτου adduxisse.

Geryonis: γενική κτητική στο boves.

ex Hispania: εμπρόθετος προσδιορισμός της από τόπο κίνησης (απομάκρυνσης) στο adduxisse.

in locum: εμπρόθετος προσδιορισμός της προς τόπο κίνησης (κατεύθυνσης) στο adduxisse.

eum: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο locum.

ubi postea Rōmulus urbem Rōmam condidit: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο eum locum. Εισάγεται με το αναφορικό επίρρημα ubi, εκφέρεται με οριστική, γιατί εκφράζει κάτι το πραγματικό και χρόνου παρακειμένου condidit, καθώς αναφέρεται στο παρελθόν.

condidit: ρήμα.

Rōmulus: υποκείμενο ρήματος.

urbem: αντικείμενο στο condidit.

Rōmam: ομοιόπτωτος προσδιορισμός, επεξήγηση στο urbem.

postea: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο condidit.

ubi: επιρρηματικός προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στο condidit.

Prope Tiberim fluvium Hercules boves refecisse fertur: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

fertur: ρήμα.

Hercules: υποκείμενο ρήματος.

refecisse: ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο fertur.

Hercules: υποκείμενο του απαρεμφάτου refecisse (ταυτοπροσωπία). Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου δεν επαναλαμβάνεται σε πτώση αιτιατική, επειδή το απαρέμφατο εξαρτάται από προσωπικό παθητικό λεκτικό ρήμα (δες τη σύνταξη του απαρεμφάτου).

boves: αντικείμενο του απαρεμφάτου refecisse.

Prope Tiberim: εμπρόθετος προσδιορισμός τόπου (του πλησίον) στο refecisse.

fluvium: ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στο Tiberim.

et ipse de viā fessus ibi dormivisse (fertur): κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός. Συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη κύρια πρόταση με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο et.

(fertur): εννοούμενο ρήμα.

ipse: υποκείμενο ρήματος.

dormivisse: ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο εννοούμενο fertur.

ipse: υποκείμενο του απαρεμφάτου dormivisse (ταυτοπροσωπία). Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου δεν επαναλαμβάνεται σε πτώση αιτιατική, επειδή το απαρέμφατο εξαρτάται από προσωπικό παθητικό λεκτικό ρήμα (δες τη σύνταξη του απαρεμφάτου).

ibi: επιρρηματικός προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στο dormivisse.

fessus: επιρρηματικό κατηγορούμενο τρόπου στο ipse. [Λειτουργεί και ως επιρρηματική (αιτιολογική) μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος (ipse).]

de viā: εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας (εξωτερικό αναγκαστικό αίτιο) στο fessus.

Tum Cacus pastor, fretus viribus, boves quosdam in speluncam caudis traxit aversos: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

traxit: ρήμα.

Cacus: υποκείμενο ρήματος.

boves: αντικείμενο στο traxit.

pastor: ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στο Cacus.

fretus: επιρρηματικό κατηγορούμενο τρόπου στο Cacus από το ρήμα κίνησης traxit.

viribus: (οργανική) αφαιρετική του μέσου στο fretus.

quosdam: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο boves.

in speluncam: εμπρόθετος προσδιορισμός της προς τόπο κίνησης (κατεύθυνσης) στο traxit.

caudis: αφαιρετική οργανική στο traxit.

aversos: επιθετική μετοχή. Εδώ λειτουργεί ως επίθετο και είναι επιρρηματικό κατηγορούμενο τρόπου στο boves από το ρήμα κίνησης traxit.

Tum: επιρρηματικός προσδιορισμός χρόνου στο traxit.

Ubi Hercules, e somno excitātus, gregem aspexit: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το pergit. Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο ubi και εκφέρεται με οριστική, διότι δηλώνει μόνο τον χρόνο και τίποτε άλλο· και χρόνου παρακειμένου, γιατί εκφράζει το προτερόχρονο στο παρελθόν. (Σύμφωνα με τις σημειώσεις του σχολικού βιβλίου, στη θεωρία του κειμένου 38 (τ. Β΄, σελ. 106) αναφέρει: δηλώνεται μόνο ο χρόνος και τίποτα άλλο, ενώ σε άλλες προτάσεις π.χ. στις αιτιολογικές επισημαίνει πως η οριστική εκφράζει το αντικειμενικό-πραγματικό (αντικειμενική αιτιολογία).

aspexit: ρήμα.

Hercules: υποκείμενο ρήματος.

gregem: αντικείμενο στο aspexit.

excitātus: επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος Hercules (δηλώνει το προτερόχρονο).

[Ανάλυση σε πρόταση: (αν θέλουμε να δηλώσουμε μόνο τον χρόνο) postquam/ut Hercules excitatus est (erat), (αν θέλουμε να δηλώσουμε τη σχέση αιτίου-αποτελέσματος ανάμεσα στη μετοχή και το ρήμα) cum Hercules excitatus esset]

e somno: εμπρόθετος προσδιορισμός της κατάστασης στο excitātus.

et partem abesse sensit: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το *pergit*. Συνδέεται παρατακτικά (με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο *et*) με την προηγούμενη χρονική πρόταση και εκφέρεται με οριστική (δηλώνεται μόνο ο χρόνος) παρακειμένου, γιατί εκφράζει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

sensit: ρήμα.

(**Hercules**): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

abesse: ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο *sensit*.

partem: υποκείμενο του απαρεμφάτου *abesse* (ετεροπροσωπία).

pergit ad proximam speluncam: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

pergit: ρήμα.

(**Hercules**): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

ad speluncam: εμπρόθετος προσδιορισμός της προς τόπο κίνησης (κατεύθυνσης) στο *pergit*.

proximam: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *speluncam*.

sed confusus gregem ex loco infesto amovēre coepit: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός. Συνδέεται παρατακτικά με τον αντιθετικό σύνδεσμο *sed* με την προηγούμενη κύρια.

coepit: ρήμα.

(**Hercules**): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

amovēre: τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο *coepit*.

(**Hercules**): υποκείμενο του απαρεμφάτου *amovēre* (ταυτοπροσωπία).

gregem: αντικείμενο στο *amovēre*.

ex loco: εμπρόθετος προσδιορισμός της από τόπο κίνησης (της απομάκρυνσης) στο *amovēre*.

infesto: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *loco*.

confusus: επιρρηματική αιτιολογική μετοχή συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος (Hercules). Δηλώνει το προτερόχρονο.

[Ανάλυση σε πρόταση:

quod Hercules confusus erat (est) (αντικειμενική αιτιολογία)

quod Hercules confusus esset (αν θα θέλαμε να εκφράσουμε υποκειμενική αιτιολογία)

cum Hercules confusus esset (αν θα θέλαμε να δηλώσουμε το αποτέλεσμα εσωτερικής λογικής διεργασίας)]

postquam boum vestigia foras versa vidit: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το coepit. Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο postquam και εκφέρεται με οριστική (δηλώνεται μόνο ο χρόνος) παρακειμένου, γιατί εκφράζει το προτερόχρονο στο παρελθόν. Δηλώνει πραγματικό γεγονός.

vidit: ρήμα.

(Hercules): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

vestigia: αντικείμενο στο vidit.

boum: γενική κτητική στο vestigia.

versa: μετοχή από το ρήμα vidit. Εδώ λειτουργεί ως κατηγορηματικός προσδιορισμός στο vestigia. [Έχει χαρακτηριστεί και ως κατηγορηματική μετοχή, όμως στα λατινικά δεν είναι συχνή η χρήση της. Όταν είναι εξαρτώμενη από ρήματα αίσθησης, όπως εδώ το video, αυτή είναι χρόνου ενεστώτα (βλ. και σχολική γραμματική §159.2). Εδώ όμως δεν έχουμε μετοχή ενεστώτα, αφού το versa είναι παρακείμενος].

foras: επιρρηματικός προσδιορισμός της κατεύθυνσης στο versa.

Sed bovm mugitus ex speluncā auditus Herculem convertit: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

convertit: ρήμα.

mugitus: υποκείμενο ρήματος.

Herculem: αντικείμενο στο *convertit*.

bovum: γενική υποκειμενική στο *mugītus*.

audītus: επιθετική μετοχή, συνημμένη στο *mugītus*, στο οποίο λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός (δηλώνει το προτερόχρονο).

[Ανάλυση σε πρόταση: *qui auditus erat (est)*]

ex speluncā: εμπρόθετος προσδιορισμός της προέλευσης στο *audītus*.

Tum Cacus, vi prohibēre eum conātus, Herculis clavā interficitur: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

interficitur: ρήμα.

Cacus: υποκείμενο ρήματος.

clavā: (οργανική) αφαιρετική του οργάνου στο *interficitur*.

Herculis: γενική κτητική στο *clavā*.

conātus: επιρρηματική χρονική-αιτιολογική μετοχή, συνημμένη στο *Cacus* (δηλώνει το προτερόχρονο).

[Ανάλυση σε πρόταση: *cum Cacus conatus esset* (με τον ιστορικό διηγηματικό *cum*, γιατί είναι χρονική, αλλά και δηλώνει μια σχέση αιτίου-αποτελέσματος)]

prohibēre: τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο *conatus*.

Cacus: υποκείμενο του απαρεμφάτου *prohibēre* (ταυτοπροσωπία).

eum: αντικείμενο του απαρεμφάτου *prohibēre*.

vi: (οργανική) αφαιρετική του τρόπου στο *prohibēre*.

Tum: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο *interficitur*.